

daértékűek. És persze éppen ilyen fontos, hogy a nagyszülők se csak az otthon semmit sem segítő, vagy a tanulásért nem lelkesedő, esetleg csak a szórakozást kereső fiataalt lássák unokájukban, hanem azt az ifjú embert is, aki segíthet nekik megérteni a felgyorsult világot, felvenni annak ritmusát, megtanulni, használni legkorszerűbb eszközeit. Ez a tanulási folyamat egy életen át tart és jellemzője a szerepcseré, hiszen életünk egyik felében átveszünk ismereteket, a másik felében átadunk tapasztalatokat, tudást. Nem jár bizonyítvánnyal, de az értéke minden diplomáénál nagyobb.

Filmre fogalmazott szeretet, tisztelet, megindító őszinteség jellemezte a beküldött alkotásokat. A filmkészítés – a fortélyok megtanulása mellett – megerősíti a figyelmet, és ez által elmélyíti a családon belüli kapcsolatokat. A filmekből mindenki számára átélhető a nagy-

szülők törődötten is sugárzó életereje, derűje, a kéz a kézben képek kölcsönös erőt adó bizalma.

Reméljük, hogy az íráások és kisfilmek mások számára is vonzó példát mutatnak, alkotóik követőkre találnak a tanulás útjának megválasztásában, amihez minden bizonynyal és nem utolsó sorban az tarto-

zik, hogy az eredmények igazolni fogják helyes döntésüket.

A pályázat lebonyolításában és támogatásában együttműködő partnereink voltak a Magyar Pedagógiai Társaság, a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat, a Mindennapi Pszichológia folyóirat és az Állat- és Növénykert.

Az alábbiakban Fábiánné dr. Szenczi Ibolya – Csongrád – számunkra különösen fontos pályázata olvasható. Életében a tanulás olyan természetes cselekvés, mint az élet fenntartásához szükséges evés, ivás, lélegzés. Egy ember, aki úgy látja meg a mindig újabb tanulni valót, hogy a vágyat érezni erről szóló soraiban, és a sokadiknál épp úgy, mint a középiskola utáni felsőbb iskolába kerülésnél. Elvárásai vannak magától, és ragaszkodik a minőségi megoldásokhoz. Közben sorai azt példázzák, döntéshelyzetei abból is adódtak, hogy iskolájának újabb tudás megszerzésére volt lehetősége. Döntései tehát, amelyekkel újabb és újabb tanulásra vállalkozott, a tágabb közössége (civil szervezet, iskolája) érdekében is történtek. És tanult, szívesen, magától értetődően, örömmel. És amióta felnőtt tanulókat tanít, tanulói felhasználják minden tapasztalatát, s példáját láthatják maguk előtt.

FÁBIÁNNÉ DR. SZENCZI IBOLYA

„A JÓ PAP IS HOLTIG TANUL”

„A jó pap is holtig tanul. Sohasem mondhatjuk, hogy már nincs szükségünk több tanulásra, mindig tanulhatunk valami újat.” – írja O. Nagy Gábor a Magyar szólások és közmondások című örökérvényű könyvében. Ez a mondás kísérte végig az életem: hatodik egyetemi diplomám 51 évesen, a hetediket 61 évesen szereztem, több mint 20 szakértői képesítéssel rendelkezem. A felnőttoktatásban tanítok, tanítványaimnak ezt a szemléletet adom át.

Középiskola után magyar-történelem szakos középiskolai tanár szerettem volna lenni, de olyan kevés hallgatót vettek fel e szakpárosításra, hogy a biztosabb felvétel reményében a magyar-orosz szak mellett döntöttem. Tudtam, hogy szüleim – nem értelmiségiek lévén – a továbbtanulási lehetőséget megadják, de ha nem vesznek fel az egyetemre, számukra nem jelent tragédiát: többet nem próbálkozhatok, munkába kell állnom. Ezért a még biztosabb felvétel érdekében tanárképző főiskola magyar-orosz szakára jelentkeztem. Életem első felvételi vizsgáját igazi sikerként éltem meg: mindkét felvételi tárgyból „magasan a lécc fellett teljesítettem”, s vizsgáztatóim feleleteim után értésemre adták, hogy várnak a főiskolára.

Kisiskolás koromtól kezdve szerettem tanulni, mindig hajtott a megismerésvágy, örömet jelentett számomra a tanulás. Ugyanilyen lelkesedéssel mentem első munkahelyemre, egy általános iskolába. Már nyáron bejártam az iskolába, megismerkedtem a szemléltető eszközökkel, s látva a hiányosságokat, magam készítettem a tanulást segítő kellékeket szeptemberre. Augusztus utolsó napjaiban azonban meglepetés ért. Felkeresett a kisváros oktatási osztályvezetője, s közölte velem, hogy városérdekből a gimnázium kollégiumába helyeznek, ahonnan három nevelő is hiányzik, ott van rám szükség, az általános iskola tud engem nélkülözni, megbeszélte az igazgatóval. S természetesen, mivel főiskolai végzettségem van, a lehető legrövidebb időn belül egyetemi diplomát kell szereznem.

Nagyon szerettem volna tanítani, négy évig arra készültem, nem kollégiumi nevelőnek, az egyetemi diploma megszerzésének szükségessége azonban nem kötelességet, hanem tanulási lehetőséget jelentett számomra. A magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanári diplomát a lehető leghamarabb megszerztem, ahogy ez munkavállalási szerződésben sze-

repelt. Ez a tanulási út nagyon egyszerűnek tűnik egy független nő számára, de én már férjnél voltam, s a 70-es évek gyermekvállalási „szokásainak” megfelelően, megszülettem első gyermekem. Két vizsgaidőszakon keresztül, mielőtt bementem a vizsgaterembe, megszoptattam gyermekem, aki a férjemmel várt rám. (Talán nem véletlen, hogy a fiam az anyatejjel szívta magába az irodalom és az anyanyelv szeretetét, s őt első neki-futásra az egyetemre vették fel – magyar szakra.)

Az ember egy bizonyos fokig maga alakítja életét, kitartással, szorgalommal, tanulással megvalósíthatja elképzeléseit, de a körülményeknek is szerepük van abban, hogyan alakul az életünk.

A kollégiumi tanári munkám idején a délelőtti szabadok voltak. A tanulókat reggel elbocsátottuk az iskolákba, s délután érkeztek csak vissza a kollégiumba. A város több iskolája felkért helyettesítésre: tartós betegségek esetén két-három hónapot is helyettesíttem egy-egy intézményben, az egyik általános iskolában pedig három évig óraadóként dolgoztam a kollégium mellett. Fordulatot hozott az életemben, amikor a helyi gimnázium igazgatója felkért, hogy a kollégium helyett főállásban tanítsak a gimnáziumban. Így már majdnem elértem a 18 éves koromban kitűzött életcélot, de a tényleges eléréshez a véletlenek segítettek tovább. A gimnázium éveken át nem kapott középiskolai történelem szakos tanárt, s az igazgató megkérdezte, nem lenne-e kedvem elvégezni a történelem szakot. Ennyi kitérő és tanulás után értem el azt, amit értelmiségi szülők gyermekei talán bátrabban, könnyebben elértek.

A 80-as évek első fele „szokásainak” megfelelően történelmi tanulmányaim alatt megszülettem második gyermekem, ő is „járt velem az egyetemre”, s később ő is arra az egyetemre került első körben, ahol az anyatejet szívta.

Diákjaimnak sikerült átadnom a tanulás szeretetét. Mindhárom szakomon a tanítványaim országos tanulmányi versenyek kimagasló eredményeit érték el, de különösen magyar nyelv és irodalomból született sok országos elismerés. Ennek köszönhetően a megyei középiskolák szaktanácsadójának neveztek ki, és sokféle közoktatási szakértői feladatot végeztem. Tanulás iránt többféle motivációt éreztem életemben, de a legerősebbet akkor, amikor a Budapesti Műszaki Egyetem Természet- és Társadalomtudományi Kara meghirdette a közoktatási szakértő szakot. Természetesen elvégeztem.

Budapesti tanulmányaimmal párhuzamosan – munka és gyerekek mellett – számítástechnikai ismereteket tanultam. Ez korunknak olyan területe, mely mai világunkban nélkülözhetetlen. Azok a kortársaim, akik akkor nem vállalkoztak ezen tanulmányokra, úgy mentek el nyugdíjba, hogy a számítógépet bekapcsolni sem tudják. Bölcsészként vallom, hogy akinek az életéből kimarad a számítógép ismerete, nagyon sokat veszít. A számítógép, internet használata olyan érzést ad, mint amikor az ember megtanult írni, olvasni. Új világ tárult ki előttünk! Fontos lenne, hogy az idősek szá-

mára – türelmes, tanár egyéniségű informatikusok – képzéseket tartsanak. Sok magányos, idősebb ember élete megváltozna! A döntéshozók részéről nemcsak anyagi, hanem szervezeti segítség kellene az idősebb korok tanulás támogatásához!

Az idősebb korok tanulásra indító okaim között szerepelt közéleti munkám is. Több civil szervezetben vezető tisztséget töltöttem be, több szervezetben tartottam előadásokat, szerveztem kiállításokat. Úgy éreztem, ehhez „kötelességem” tudományos fokozatot elérni: egyetemi doktori diplomát szereztem irodalomtudományból.

Az 50. életévem felé közeledve kezdődött el a közoktatásban a mozgóképkultúra- és médiaismeret tantárgy bevezetésének szervezése. Több gimnázium lehetőséget kapott arra, hogy 1 tanárát beírassa az ELTE BTK induló mozgóképkultúra- és médiaismeret szakára. Iskolánkból a fiatalokat hiába próbálta az igazgató rábeszélni a tanulásra, senki nem vállalta munka mellett az egyetemi képzést. Magyar szakos tanárként én már korábban jártam filmesztétikai továbbképzésekre, és tanítottam filmesztétikai ismereteket. Filmklubot vezettem a városban. Nagyon sajnáltam volna, ha iskolánk kimarad az új tantárgy oktatásából. Jelentkeztem „öreg fejjel” az egyetemre. Csodálatos évek voltak az ELTE-képzések! Kéthetenként csütörtök, péntek és szombat – háromnapos, éjszakákba nyúló foglalkozások. Este 11 órakor még a filmvetítőben ültünk, s másnap a látott filmeket elemeztük. Volt lehetőségünk kevésbé ismert, régi filmeket is megtekinteni. A tanárok nem tettek különbséget fiatal és idősebb hallgató között, mindnyájunkat közös célért, az új tantárgy elismertetéséért dolgozó kollégáknak tekintettek, de a vizsgákon, szigorlatokon keményen megkövetelték a tananyagot. A fiatal és idősebb diákok jól megértették egymást, a csoport életében a korkülönbségek nem jelentettek problémát. Részt vehettem a mozgóképkultúra- és médiaismeret érettségi követelményeinek kikísérletezésében, valamint a kísérleti érettségi vizsgáztatásban. A mai napig tanítom a számomra nagyon kedves tantárgyat, felnőtt hallgatóimat érettségiztetem mozgóképkultúra- és médiaismeretből. Az esti tagozatos felnőtt tanulók számára kiváló lehetőség a mozgóképkultúra- és médiaismeret tanulása, mert a hallgatók általános műveltségének fejlesztéséhez jelentősen hozzájárul. Fejleszti ízléskultúrájukat, és segítséget nyújt ahhoz is, hogy igényesen válasszanak mindennapi életükben is a filmek közül.

Váratlan nyugdíjaztatással – egyik napról a másikra – megszűnt nappali tagozatos tanári munkám, csak a felnőttképzés maradt számomra. A korábbi életritmussal, életvitelem megváltozott, lelassult az életem. Úgy éreztem, még nem fáradtam bele a munkába, nem fásultam el, van bennem alkotóerő. Korábban is sok kéretlen e-mailt, szórólapot kaptam, de nem volt időm elolvasni ezeket. Nyugdíjasként minden kapott anyagot átnéztem, s megragadta érdeklődésem az egyik egyetem hirdetése: kiadói szerkesztő szakot

indít. Mindig érdekelték a könyvek, magam is több könyvet írtam és szerkesztettem, közreműködtem sok könyv és folyóirat kiadásában, lektorálásában. Csak a korom aggasztott. 61 évesen fogok végezni! És végeztem is. Az egyetemen tapasztaltam, hogy a felnőttek tanulási korhatára kitolódott. Más szakosokkal is megismerkedve, tapasztaltam, hogy a munkahelyek az 50 éven felüliektől is elvárják a végzettséget, s akik nem akarnak munka nélkül maradni, vállalják a tanulást. Sok egyetemi társamnak megszűnt a munkahelye, s a munka nélküli éveket használták ki átképzésre, pályamódosításra.

Az idősebb felnőtt tanulók (50+ korosztály) segítőkészebbek egymással, s nem csak a tanulásban segítik egymást, hanem az életben való boldogulásban is. A kiadói szerkesztő szakosok egymás írásait megjelentették, egymás folyóirataiba publikáltak.

Azóta kiadói szerkesztő munkám nagy szeretettel végzem. Értéket teremtek! S mellette a felnőtt tanulókat tanítom. Igaznak tartom Seneca mondását: „...az emberek, miközben tanítanak, maguk is tanulnak.”

Jelenleg is olyan alapítványi gimnáziumban oktatok, ahol a gimnáziumból kimaradt vagy szakmunkásbizonyítvánnyal rendelkező felnőtteket készítjük fel az érettségi vizsgára. Érdekes életsorsokkal találkozok itt az ember! A korábbi években többnyire olyan hallgatóink voltak, akik saját hibájukból nem szereztek érettségi bizonyítványt: például a nők azért maradtak ki a gimnáziumból, mert korán férjhez mentek, gyereket szültek, a férfiak pedig nem szerettek tanulni. Az utóbbi években többnyire olyan felnőtt tanulóink vannak, akiknek munkahelyük megtartásához szükséges megszerzniük az érettségit: kórházi ápolónők, bölcsődei dajkák, hivatásos katonák, tűzoltók, rendőrök. Ezek a felnőtt tanulók szorgalmasak, akarnak, tudják, miért tanulnak.

A sokéves felnőtt kori tanulásommal bele tudom élni magam a felnőtt tanulók helyzetébe, tanácsokkal tudok szolgálni időbeosztásukhoz, tanulási módszereik kialakításához. Minden évben több tanulómat felvesznek egyetemre, főiskolára: jogi egyetemre, tanítóképzőbe, rendőrtiszti, katonatiszti tanulmányokra, kereskedelmi főiskolára, szociális munkásnak

stb. Tapasztalom, hogy a tanulással a felnőtt tanulók életminősége javul, könnyebben jutnak álláshoz, műveltségük emelkedésével emberi kapcsolatteremtő képességük is erősödik. Tanulóink közel 40 %-a 50 éven felüli. Kezdetben nem merik bevallani problémáikat: régen ültek az iskolapadban, sokat felejtettek, nincs tanulási módszerük, elvesznek a részletekben. Nagyon nagy a felelősségük az őket tanító tanároknak: ha nem veszik észre nehézségeiket, lemorzsolódnak az 50 éven felüli felnőtt tanulók. Erősíteni kell az önbizalmukat, türelmesnek kell lenni velük! – Mert napjainkban észre kell venni az időskori tanulás fontosságát! Az 50 éven felüliek nem mehetnek el nyugdíjba, alkalmassá kell tenni őket arra, hogy helyt álljanak a munkaerő piacon. Minden 50 éven felüli felnőtt tanulóknak meg kell tanulnia a számítógép használatát, nyelvtudását fejlesztenie kell! Ezek a hiányosságok nemcsak az ő hibájukból fakadnak, hanem a felgyorsult világból is, amivel koruknál fogva nem tudtak lépést tartani.

E korosztály tanulásával kapcsolatban a döntéshozóknak is felelőssége van!

Az Európai Unió Tanácsa 1996. decemberi állásfoglalásában megfogalmazta az egész életen át tartó tanulás stratégiájának alapelveit. Rámutatott, hogy „az egész életen át tartó tanulásnak széles oktatási kínálaton kell alapulnia, továbbá az oktatásban való előmenetel a saját társadalmi, kulturális és gazdasági érdekeknek megfelelően mindenki számára elérhetővé kell, hogy váljon. Ennek megfelelően az egész életen át tartó tanulás olyan rugalmas és innovatív oktatási és szakképzési koncepciókat követel meg, amelyek az egyes emberekben felkeltik a tudás igényét, a kezdeményező-készséget és motiváltságot, ugyanakkor az egész életen át tartó tanulás vonatkozásában a társadalom egészének pozitív megítélését szükséges tanúsítania.”

Magyarországon is fontosnak tartják az egész életen át tartó tanulást. A kidolgozott elméleti anyagok mellett azonban szükség van a gyakorlati élet ismeretére. A *jó pap is holtig* tanul című pályázatra, amelyikben ez megjelenik.

TÓTH ERZSÉBET/ZSÓKA Bessenyei-díjas közművelődési szakember, Radnóti-díjas előadóművész. Pályájának fontos részei a József Attila vers-, énekelt vers- és prózamondó versenyek, tehetséggondozó táborok, felnőttképzési pályázatok, együttműködések országon belül és határon kívül – és még ezen kívül sok-sok minden, ami közösségi, és ami művészettel kapcsolatos.